

วิถีแห่งพุทธ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๖

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ เราตั้งใจฟังธรรม ธรรมะนี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบารมีมาอย่างมหาศาลถึงจะพบธรรมนะ ธรรมะนี่เป็นความจริงอันหนึ่ง เป็นความจริง สิ่งที่เป็นความจริงมันเหนือความจริงทั้งโลก เหนือความจริงใจ แต่เราอยู่ในความจริงโดยสมมุติ เรามีสมมุติอยู่ในหัวใจ เราถึงเห็นความจริงอันนี้ไม่สมควรแก่ธรรม ถ้าเราเห็นความจริงสมควรแก่ธรรมอย่างที่ตั้งใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นอันนั้น เราจะมีความสุขมาก แล้วเราจะไม่ต้องเวียนตายเวียนเกิดในวัฏวนอีก

เราเวียนตายเวียนเกิดในวัฏวนเพราะว่าเรามีมารใจ เรามีกิเลสในหัวใจ เราถึงว่าเราพาเกิดพาตาย แต่กิเลสนะ กุศล อกุศล กุศลทำให้เกิดดี เราสร้างบุญสร้างกุศลขึ้นมาแล้ว เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา พบพระพุทธศาสนา เกิดพระพุทธศาสนาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมา เจ้าชายสิทธัตถะคั่นคว่ำ พยายามคั่นคว่ำหาธรรมอยู่ ขณะที่ว่าปัญจวัคคีย์อุปฐากอยู่ สิ่งอุปฐากอยู่ ๖ ปี คั่นคว่ำขนาดไหน ทำขนาดไหน สิ่งนั้นยังไม่เจอธรรม

แต่เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ “วิถีแห่งพุทธะ” วิถีแห่งพุทธะ เกิดขึ้นมาจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่วิถีแห่งพุทธะเกิดขึ้น สิ่งนั้นคือในศาสนาของพวกเรา วิถีแห่งปัญญา สิ่งที่เป็นปัญญานี้จะชำระกิเลสได้ สิ่งที่เป็นปัญญา แต่ปัญญาของพวกเรา เราศึกษาธรรมเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราพบพระพุทธศาสนา แล้วเราศึกษาธรรมของเรา นี่เราศึกษาธรรม แล้วเราดำรงชีวิต เห็นใหม่ วิถีชีวิตของชาวพุทธ เราเกิดมาเราเชื่อกรรม เราเชื่อคุณงามความดี เราทำคุณ

งามความดีใจ ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว สิ่งที่ทำชั่วคือความผิดพลาดไป ความพลั้งเผลอไป อันนั้นกิเลสอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก

สิ่งที่กิเลสอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกนี้มีอำนาจมาก นี่มาร มารอยู่ควบคุมใจของสัตว์โลกไปทั้งหมด แล้วพาสัตว์โลกเวียนตาย เวียนเกิด แต่กุศลใจ เราสร้างบุญกุศล กุศลนี้ทำให้เราเกิดดีขึ้น มา เกิดดี เกิดในสถานของมนุษย์นี่เกิดดี คนเกิดมาแล้วอำนาจวาสนาก็ไม่เท่ากัน เกิดมาพบความสุข เกิดมาบางคนมีความทุกข์ เกิดมามีความทุกข์เพราะว่าบุญกุศลสร้างมาแบบนั้น อันนี้มันเป็นจริง เป็นนิสัย เป็นอำนาจวาสนา อำนาจวาสนานะ คนใช้ในทางโลกมันก็ใช้ไปทางโลก ขวนขวายหาอยู่หากินทางโลกเพื่อให้สมความดีใจ ให้สมความปรารถนา

สิ่งที่ปรารถนาในโลกนี้ ปรารถนาความมั่งมีศรีสุข คิดว่าอย่างนั้นจะเป็นความสุขของชีวิต ใจ คิดว่าเราปรารถนา เราหาความมั่นคงของชีวิต พยายามจะหาปัจจัย ๔ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย สิ่งนี้เป็นปัจจัย ๔ ชีวิตนี้ต้องอาศัย แต่เป็นเครื่องอาศัย เห็นไหม เหตุมันถึงมีผล นี่ก็เหมือนกัน การอาศัย เราอาศัยอยู่ชั่วคราว สิ่งที่อยู่ชั่วคราวมันจะเป็นความสุขไปได้ไหม? มันเป็นความสุขไปไม่ได้หรอก เพราะว่าสิ่งใดเราใช้เคยชินแล้วมันก็ต้องการหาสิ่งใหม่ตลอดไป ค้นหากความทะยานอยากในใจนี้มันไม่พอใจสิ่งนั้น แต่สิ่งที่เครื่องอยู่อาศัยนี้ มันขาดไม่ได้ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าสิ่งนี้ขาดไม่ได้ มนุษย์ต้องมีปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย เราถึงต้องแสวงหา

สิ่งที่แสวงหานั้นหาแล้วมันไม่พอใจหรอก ค้นหากความทะยานอยาก คิดไม่ได้ขนาดนั้น ค้นหากความทะยานอยากมันอยากของมันตลอดไป สิ่งที่อยู่ตลอดไปนี่มันเป็นกิเลส สิ่งนี้มันขับเคลื่อนอยู่ในหัวใจ แล้วมันให้ความทุกข์ใจ สิ่งที่เราต้องการ สิ่งที่เราแสวงหา แสวงหาขนาดไหนแล้วมันก็ไม่พอใจของมัน มันจะต้องการแสวงหาสิ่งนั้นไป อันนั้นคือกิเลส

แต่ถ้าเราหาของเรา ต้องแสวงหา หน้าที่การงานของเรา เราทำมาเพื่อปัจจัย ๔ นี่เป็นโลก ฆราวาสต้องทำการทำงาน ถึงจะมีปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย บวชเป็นพระ ภิกขาจาร เราเลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง เราออกบิณฑบาต นี่ความบริสุทธิ์ใจ สิ่งที่เกิดจากความบริสุทธิ์ เพราะว่าเราออกไปบิณฑบาตแล้วแต่เขาจะให้หรือเขาไม่ให้ ถ้าเขามีเจตนา เขาเจตนาเพื่อทำบุญกุศลของเขา แล้วเราออกบิณฑบาตเป็นหน้าที่ของเรา ปฏิภาหุ ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ตั้งใจให้ เวลาที่ให้ ให้แล้วผู้รับก็

รับด้วยความบริสุทธิ์ เราบิณฑบาตไปเป็นหน้าที่ของเรา เลี้ยงชีวิตชอบใจ เลี้ยงชีวิตชอบ เลี้ยงร่างกายชอบ

สิ่งที่ร่างกายปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย สิ่งนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัย เราต้องเลี้ยงชีวิตไป เพื่อเราจะแสวงหาธรรม ถ้าเราแสวงหาธรรม เราต้องพยายามทำความสงบของใจเข้ามา สิ่งที่ใจมันสงบเข้ามา สุตมยปัญญา การศึกษาเล่าเรียน เราศึกษาธรรมชาติขนาดไหน เราศึกษาขึ้นมาที่เราศึกษาไปแล้ว มันมีความซึ่งใจมีความพอใจ ถ้ามีความซึ่งใจมีความพอใจ เราก็มีความแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนลูกซึ่งขนาดนั้น เราจะทำขนาดไหน เราจะศึกษาขนาดไหน ไม่พ้นปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปได้หรอก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ะ พุทธปัญญา ปัญญา พุทธจริต สิ่งนี้ครอบคลุมไปทั้งหมดเลย เราจะศึกษาเราจะมีปัญญามากขนาดไหนก็ไม่พ้นจากวงนั้นไป แต่สิ่งนี้เป็นเพราะเราศึกษาเป็นสุตมยปัญญา แล้วเราประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติขึ้นมาเกิดปฏิเวธสิ่งที่จะเกิดปฏิเวธได้ ต้องเกิดวิถีแห่งพุทธะ วิถีแห่งพุทธะคือตัวปัญญามันเจาะเข้าไปตรงนั้น ถ้ามันเจาะเข้าไปนะ เจาะเข้าไปที่มารใด

มารควบคุมหัวใจของเราอยู่ สิ่งที่เป็นมารควบคุมหัวใจอยู่ แล้วมารนี้ก็หลบนะ หลบในใจของเรา อาศัยหัวใจนี้เป็นที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยนะ แล้วก็ยังขับเคลื่อนออกมาในความรู้สึก สิ่งที่มีความรู้สึกออกไปเกาะเกี่ยวภายนอก นั่นนะ สิ่งนี้ออกไปเกาะเกี่ยวยึดทุกอย่าง สิ่งที่ยึดทุกอย่าง ถึงต้องทำความรู้สึกย้อนกลับเข้าไปด้วยสติ ถ้ามีสติขึ้นมาเราจะย้อนกลับสิ่งนี้เข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามา นี่ย้อนกลับเข้าไปในหัวใจ ถ้าหัวใจมันปล่อยวางสิ่งนี้ได้ สิ่งนี้มันจะปล่อยวางได้หมด เพราะว่าการส่งออก ใจ ธรรมดาของใจมันเกาะเกี่ยวไป

สังคโลก สังคมของโลกเขาต้องพึ่งพาอาศัยกัน สิ่งพึ่งพาอาศัยกัน ชาวพุทธเรามีเมตตา มีความกรุณาเผื่อแผ่กัน อันนี้เป็นจริต เป็นศีลธรรม สิ่งที่เป็นศีลธรรมของโลก เราทำคุณงามความดีของโลก นี่เป็นบุญกุศล เราก็เชื่อ เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงสร้างคุณงามความดีไป เราทำคุณงามความดี เราสร้างสมขนาดไหน นั่นก็เป็นคุณงามความดีไป เป็นมนุษย์สมบัติ

มนุสสเปโต ถ้าคนทำความชั่ว คนคิดชั่ว นี่มนุสสเปโต ร่างกายเป็นมนุษย์ หัวใจเป็นเปรต มนุสสติรัจฉาน สิ่งที่ทำเบียดเบียนเขา เบียดเบียนเขา ไม่คิดถึงหัวอกเขาหัวอกเรา ทำลายเขาไปหมด เห็นไหม มนุสสเทโว ถ้าเราทำคุณงามความดี เราสร้างบุญกุศล เราต้องเกิดบนสวรรค์

แน่นอน สิ่งที่เกิดบนสวรรค์เพราะอะไร เพราะคุณงามความดีใจ เป็นบุญกุศล บุญกุศลนี้มันเป็นเรื่องที่เบา เวลาเบา มีความสุขนี้มันเบา แต่เป็นอกุศลนะมันหนัก ถ้าเราคิด เรากดดวงใจ สิ่งที่เกิดดวงใจ เวลาตายไปมันจะตกไปที่ต่ำ นี่คือวิญญูะ

สิ่งที่วิญญูะ ใจนี้เวียนตายเวียนเกิดในวิญญูะนี้มาตลอด สิ่งที่เกิดตายเวียนเกิดในวิญญูะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วไม่อยากจะสอนใครเลยนะ คิดว่ามันจะมีใครสามารถรู้ได้ขนาดนั้น รู้ถึงความลึกซึ้งของหัวใจ รู้ถึงความลึกซึ้งของมาร มารนี้หลบอยู่ในหัวใจของเรา แล้วควบคุมจิตใจของเรา สรรพสิ่งต่างๆ เกาะเกี่ยวไปข้างนอกทั้งหมดเลย แล้วคิดออกมา มันบังคับตัวเองไว้ แล้วคิดออกไปเป็นความรู้สึกของเรา

ถ้าสิ่งใดเป็นเราก็แล้วแต่ เราต้องยึดว่าสิ่งนั้นถูกต้อง เพราะว่าเราใจ กิเลสมันว่าเป็นเรา สิ่งที่เป็นเรา เราก็จะทำสิ่งนั้น ทำสิ่งใด ถ้าทำสิ่งที่เป็นความเบียดเบียนเขา นั่นนะ มนุสสศิริจนาโน เสร็จแล้วมันเบียดเบียนเขา มันกตัญญูเขา มันเหมือนสัตว์ เหมือนสัตว์ตัวหนึ่งนะ มนุษย์ตัวนั้น เหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง ทำลายเขาทั้งหมด ทำลายได้มากมายเพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจใจ การเบียดเบียนกัน การแก่งแย่งกัน การถือโทษกัน มนุษย์นี้ทำได้หมดเลย สิ่งนี้ทำได้ ทำได้ขนาดนั้น

มนุสสเทโว เห็นไหม เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราสร้างบุญกุศล เราถือศีล เราประพฤติปฏิบัติ ทำคุณงามความดี ความดีต้องให้ ถ้าความดีสิ่งนั้นเกิดขึ้นมา วิถีชีวิตของชาวพุทธใจ สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตของชาวพุทธมันก็เวียนตายเวียนเกิดในวิญญูะ สิ่งนี้เวียนตายเวียนเกิดในวิญญูะ จะมีศาสนาไม่มีศาสนา ความจริงต้องเป็นแบบนั้น เพราะธรรมมีอยู่โดยดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม ธรรมก็มีอยู่แล้ว สุดท้ายแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วก็ไม่ได้เอาธรรมของใครไป

สัจจะความจริง สภาวธรรมมีอยู่โดยดั้งเดิม หัวใจของใครประพฤติปฏิบัติธรรม จะเข้าไปถึงกระแสใจ สิ่งที่เป็นกระแสคือความรู้สึกของใจ ธรรมนี้คือหัวใจเข้าไปสัมผัสทั้งนั้น สัมผัสด้วยใจ ใจนี้เป็นภาชนะสัมผัสกับความรู้สึก สัมผัสกับความทุกข์ สัมผัสกับความสุข สัมผัสกับความปลอ่ยวาง สัมผัสกับความรู้แจ้งใจ แต่มันต้องทำถึงด้วยมัชฌิมาปฏิปทา สิ่งที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา คือความพอดีของพุทธะ

วิถีแห่งพุทธะ ปัญญาวิถีแห่งพุทธะจะเกิดขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นจากภายใน แต่ความคิดของเรา ความใคร่ครวญของเรานี้มันเป็นเรื่องชีวิต สิ่งที่เป็นวิถีชีวิต ถึงเป็นสุขุมยปัญญาใจ สิ่งที่เป็นสุข

ตมยปัญญา ศึกษาใคร่ครวญแล้วมีความศรัทธา ถ้าเรามีศรัทธาเรามีความเชื่อ เราก็จะออกประพฤติปฏิบัติ ศรัทธาความเชื่อถึงเป็นสมบัติ เป็นทรัพย์อันมหาศาล

ถ้าเรามีความเชื่อในพุทธศาสนา ในพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร? สอนเรื่องสภาวะธรรมต่างๆ เกิดขึ้นนะ สภาวะธรรม ธรรมคือความที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้ว สิ่งที่ชอบแล้วเราต้องเอาสิ่งนั้นเป็นบรรทัดฐาน แล้วเราก้าวเดินเข้ามาให้หัวใจเราเข้าไปถึงไปสัมผัสสิ่งนั้น ถ้าหัวใจของเราสัมผัสสิ่งนั้น นั่นนะสภาวะธรรมเกิดขึ้นมาจากในหัวใจของเรา เราจะมียุติแห่งพุทธะเกิดขึ้นมา ถ้าวิถีแห่งพุทธะเกิดขึ้นมา ปัญญาจะเกิดขึ้นมา แล้วจะชำแรกทำลายกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

แต่ปัญญาที่เราใคร่ครวญ สุตมยปัญญา ความเกาะเกี่ยวของมาร วิถีแห่งมาร มารนี่ยึดมั่นถือมั่นในหัวใจของเรา แล้วก็อาศัยนะ แอบอิงพิงกับสิ่งต่างๆ ความรู้สึกใจ เราคิดออกไปใน รูป รส กลิ่น เสียง ต่างๆ ทรัพย์สมบัติ ญาติพี่น้อง เกาะเกี่ยวไปหมดเลย สิ่งทีเกาะเกี่ยวเข้าไป นี่มันส่งออกมา นั่นนะมันเป็นวิถีของมารไง แล้วเราใช้ปัญญาเกาะเข้าไป

เห็นไหม เจ็บไข้ได้ป่วย เวลาญาติพี่น้องเราเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็อาจจะเจ็บไข้ได้ป่วยแทนก็ได้ เราอาจจะช่วยเหลือเขา แต่สิ่งนี้มันช่วยเหลือกันไม่ได้ กรรมของใครกรรมของมัน เราสามารถจะให้กำลังใจกันได้ เราให้กำลังใจ เราช่วยเหลือกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่เจ็บไข้ได้ป่วยเรื่องของสภาวะกรรมในหัวใจของสัตว์โลกนี้อยู่ที่กรรมไง ใครสร้างมามากขนาดไหน สร้างมาน้อยขนาดไหน พระสืบลีสร้างบุญไว้มาก เวลาไปไหนจะได้ลาภมากเลย นี่พระในสมัยพุทธกาลนะ ถวายยาไว้มาก ปรรณานิไม่มีโรคภัยไข้เจ็บก็จะไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ แข็งแรงจนกว่าชีวิตนี้จะหาไม่ นี่ตายไปพร้อมกับความแข็งแรงของร่างกาย จะไม่มีความเจ็บไข้ได้ป่วย

แต่ผู้ที่ว่าเคยสร้างบาปอกุศลไว้ ปาณาติปาตาเวรมณี การทำลายสัตว์ การฆ่าสัตว์ ทำให้ชีวิตเรารสั้น เราให้ชีวิตเขา เราพยายามให้ชีวิตเขา ชีวิตเราจะยืนยาว ถ้าใครรักชาติล ชีวิตจะยืนยาว นี่มันอยู่ที่กรรมของสัตว์โลก อยู่ที่กรรมของบุคคลคนนั้น เขาสร้างของเขาอย่างนั้น เขาก็ต้องเผชิญกรรมของเขาอย่างนั้น เราจะช่วยเหลือเขา เราก็ให้กำลังใจกันเท่านั้น สิ่งทีให้กำลังใจเท่านั้น เห็นไหม นี่มันถึงว่า กรรมของใครกรรมของมัน แต่ทำไมหัวใจมันยึดมั่นล่ะ

สิ่งทีเป็นญาติของเรา ใกล้เคียงเรา เจ็บไข้ได้ป่วย มันสะเทือนใจเรามากนะ เราอยากจะให้หาย อยากจะไม่ให้คนนั้นเป็นไป แล้วเวลาเกิดกับเราละ เกิดกับเรา เราก็ไม่อยากจะเป็นอย่างแบบ

นั่น เราอยากจะแข็งแรง อยากจะมีความสุขตลอดไป เราคิดใจ นี้มาร วิถีแห่งมาร เพราะมันไม่เข้าใจตามความเป็นจริงใจ สิ่งที่เกิดขึ้นมามันเป็นสภาวะตามความเป็นจริงอย่างหนึ่ง

มนุษย์สมบัติ เราเกิดมา เราได้ร่างกายมา จิตใจปฏิสนธิในร่างกาย ถ้าไม่เกิดมาเป็นมนุษย์ มันก็เกิดสภาวะ มันต้องเกิดในภพใดชาติใดชาติหนึ่งตามธรรมชาติของมันในวัฏฏะนี้ เกิดในนรกก็ได้ เกิดในอเวจีไหนก็ได้ เกิดบนสวรรค์ เกิดบนพรหมก็ได้ จิตนี้เคยไปมาทั้งหมด มันถึงสะสมสิ่งต่างๆ ในหัวใจ บอกว่าต้องไปนรก มันไม่อยากไปหรอก เพราะสิ่งนั้นตามธรรมว่าสิ่งนั้นเป็นที่อยู่ของผู้ที่เป็นความลำบากลำบาก มันจะไม่มีความสุขหรอก สิ่งนั้นถึงไม่มีใครอยากไป อยากจะไปสวรรค์ อยากจะไปสิ่งที่เป็นพรหม อยากจะมีความสุข มีแต่ความอยาก

เห็นไหม อยากในปัจจุบันนี้ มารมันคิดไปทั้งหมดเลย เพราะมารมันเข้าใจ มารมันครอบคลุมใจ นี้มันบังสิ่งนี้ไว้ แล้วมันเกาะเกี่ยวไปหมด นั่นนะ เราย้อนกลับเข้ามาด้วยสติ ปัญญา คิดอย่างนี้เป็นปัญญาสขบมารใจ วิถีของมารมันคิดออกไป ถ้าเราใช้ปัญญาย้อนกลับมา ปัญญาใคร่ครวญกลับมา มันไปเกาะเกี่ยวสิ่งใด เราพยายามใช้สติปัญญา ใช้คำบริกรรมก็ได้ ถ้าเราใช้บริกรรม พุทโธๆ พุทธานุสติ เรากำหนดพุทโธขึ้นมา คำบริกรรม เห็นไหม คำบริกรรมเป็นคำบริกรรมเฉยๆ สามารถสขบมารได้นะ สขบมารให้มันสงบตัวลง

แต่วิถีแห่งพุทธะมันมาเกิดตรงไหน วิถีแห่งพุทธะไม่เกิด ปัญญาไม่เกิด ชำระกิเลสไม่ได้ แต่คำบริกรรม ถ้าเราใช้คำบริกรรมของเรา เราตั้งสติแล้วใช้คำบริกรรม ถ้ามีสติอยู่ นี่จะเป็นงานของเรา ถ้าเราทำงานของเราขึ้นมา เปลี่ยนความเกาะเกี่ยวของมารใจ มารมันเคยทำงานในหัวใจของสัตว์โลก มันเป็นเจ้าของจักร มันจะคิดสิ่งใดก็แล้วแต่ มันจะเกาะเกี่ยว มันมีอำนาจมาก สิ่งที่มีอำนาจนี้มีในหัวใจแล้วมีกำลังมากด้วย

เวลาเหมือนกับสิ่งที่ว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัส “หัวใจของสัตว์โลก เหมือนกับช่างสารที่มันตมมันนะ” ช่างสารมันตมมัน มันจะมีกำลังของมันมาก มันจะคิดขนาดไหนก็แล้วแต่ มันคิดออกไป

อันนี้ก็เหมือนกัน ทาน สีล ภาวนา เรื่องของทาน เรื่องของวิถีชีวิต เรื่องของชาวพุทธ เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นชาวพุทธ เราสละทานได้ง่าย สิ่งที่สละทาน เห็นไหม การให้อภัย การช่วยเหลือกัน เราช่วยเหลือได้ทั้งนั้นเลย แต่ถ้าเราจะเริ่มมีความศรัทธา ถ้าเรามี

ศรัทธา เราจะเริ่มประพฤติปฏิบัติ เราต้องพยายามกำจัดนะ ต้องให้มารสงบตัวลง สิ่งที่เราสงบ เรา
จะใช้คำบริกรรมเข้าไปให้กิเลสมันสงบตัวลง นี่เริ่มต้นผจญกับมัน

สิ่งที่เราผจญกับความคิดของเรา เราเข้าใจนะว่าการประพฤติปฏิบัติ สภาวธรรมในหัวใจ
เป็นสิ่งที่ปรารถนา เราปรารถนาสิ่งนี้มาก อยากจะพบสิ่งนี้ อยากได้สิ่งนี้ แต่เวลาเราประพฤติ
ปฏิบัติ ทำไมหัวใจมันต่อต้านล่ะ ทำไมมันต่อต้าน มันพลิกแพลง มันหาทางต่อสู้ในหัวใจของเรา
เราทำไม่ได้ เวลาเราสละทาน เราสละวัตถุ เรายังทำได้ง่ายๆ เลย ถ้าเรามีความเชื่อ เรามีความ
ศรัทธาเราทำของเราได้อย่างนั้น

เพราะมันเป็นวิถีชีวิต เพราะมันเป็นสิ่งที่ว่าวิญญูะง มันเป็นวิญญูะงอยู่อย่างนั้น ศาสนาจะมี
หรือไม่มี คนทำความดีก็คือความดี คนทำดีต้องได้ดี คนทำชั่วต้องได้ชั่วตามธรรมชาติของมัน
สภาวะของมันเป็นแบบนั้นอยู่แล้ว แล้วจิตใจของเราสร้างสมมา เราเป็นคนมีศรัทธา คนมีความ
เชื่อ มันก็สละสิ่งนั้นออกไปได้ แต่ถ้าเราทำความสงบของใจ เราจะสยบมารในหัวใจของเรา สิ่ง
นั้นมันต่อต้านง

ชีวิตนี้ สิ่งที่มีชีวิต ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เรามีชีวิตอยู่ ชีวิตของเรา ถ้าเรามีชีวิตอยู่
เราเอาชีวิตนี้มาเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรม นี่มันมีโอกาส สิ่งที่มีโอกาส เพราะชีวิตของเราคือดวงใจ
จิตมันมีชีวิตอยู่ ชีวิตนี้คือไออุ่น มันสืบต่อชีวิตอยู่ที่นี่ เรามีโอกาส สิ่งที่มีโอกาส เราเอาสิ่งนี้มา
ควบคุมมัน ถ้าเราควบคุมมันนี่มันจะต่อต้านง สิ่งที่ต่อต้านออกมานั้นคือพญามาร กำหนด
พุทโธๆ เข้าไป ตั้งสติเฉยๆ ตามสติ ถ้าตั้งสติได้ สิ่งนี้จะเริ่มสงบตัวลง

เริ่มสงบตัวลง ถ้าเรากำหนดพุทโธได้ เวลามากขึ้น จาก ๕ นาที ๑๐ นาที เป็นชั่วโมง เป็น
วัน เรากำหนด พุทโธๆ ตลอดไป สิ่งที่พุทโธ นี่เริ่ม เห็นไหม จากมารมันใช้พลังงานของมันเกาะ
เกี่ยวสิ่งต่างๆ เกาะเกี่ยวกับรูป รส กลิ่น เสียง ภายนอกไปทั้งหมดแล้วเกาะเกี่ยว เราเปลี่ยนจากรูป
รส กลิ่น เสียง มาเป็นพุทโธๆ ง สิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่ที่นี่มันเป็นสภาวธรรมอันหนึ่ง เป็นสภาวธรรมที่
เราจะเกาะเกี่ยวให้ใจมันเกาะเกี่ยวกับสิ่งนี้ สิ่งนี้จะเหมือนเหมือนกับอาหารทางโลก

อาหารทางโลกถ้าอาหารเป็นพิษ เรากินอาหารนั้นเข้าไป เราจะมีพิษเข้าไปในร่างกายของ
เรา รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นธรรมชาติของมัน มันไม่มีพิษมีภัยหรอก แต่เพราะในหัวใจของเรามี
มาร มารในหัวใจของเรามันต้องการตามอำนาจของมัน สิ่งที่กระทบ เสียงก็ต้องการให้เขาแต่

สรรเสริญ สิ่งที่เขาจินตนาการก็ไม่อยากได้ยิน รูปก็อยากจะให้ลึ้มรสได้รูปแต่รูปดีๆ รูปที่ไม่พอใจ เราก็ก็นไม่อยากต้องการรูปสิ่งนั้น นี้อารมณ์เหมือนกัน

รูป รส กลิ่น เสียง เราต้องการปรารถนาสิ่งที่ว่าเราพอใจ มันถึงจะเป็นความพอใจ สิ่งที่เป็นความพอใจนี้มันซัดใจไปตลอด เพราะมันจะไม่สมความปรารถนา มันไม่สมความปรารถนาเพราะเรามีกรรมอยู่ในหัวใจ สัตว์โลกมีกรรมอยู่ในหัวใจ อำนาจวาสนาแข่งกันไม่ได้ คนที่มีอำนาจวาสนา เขาทำอะไรเขาก็ประสบความสำเร็จของเขา แต่เราไม่มีอำนาจวาสนา จะประสบความสำเร็จอย่างนั้นไม่ได้ จังหวะและโอกาสนี่คืออำนาจวาสนา จังหวะของเขา พอดีของเขา เขาทำอะไรก็ประสบความสำเร็จของเขาไปหมดเลย จังหวะของเราไม่มี เราทำอย่างไรมันก็คลาดเคลื่อนกับโอกาสของเราตลอดไป เราจะไม่ประสบความสำเร็จของเรา นี่มันเป็นไปตามสภาวะของกรรม สิ่งทีกรรมสร้างสมมา

แต่สิ่งนี้มันเป็นเรื่องภายนอก คนมีอำนาจวาสนา คนมีสมบัติมากขนาดไหน ถ้าเขาไม่เชื่อเขาไม่ศรัทธา เขาก็ไม่ประพฤติปฏิบัติ เขาก็ไม่ค้นคว้าหาอริยทรัพย์ อริยทรัพย์ภายในคือหัวใจของเรา ถ้าเราค้นคว้าหาอริยทรัพย์ของเรา เราจะยากคิมิเงินขนาดไหนมันเป็นเรื่องภายนอก เรื่องภายนอกคือเรื่องการบังจายเครื่องอยู่อาศัย แต่หัวใจทุกคนมี

เกิดมาเสมอเป็นญาติกันโดยธรรม เพราะมีหัวใจ มีธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้องเจือจานเหมือนกัน มีความเสมอกัน สิ่งทีเสมอกัน แต่คนที่ค้นคว้า คนที่พยายามหันกลับเข้ามาดูใจของตัวเอง คนนี้มีโอกาสไง สิ่งทีมีโอกาส อริยทรัพย์เกิด เกิดตรงนี้

ทรัพย์ของโลกเขา สิ่งนี้มันบกพร่องอยู่เป็นนิจ ทุกคนต้องแสวงหา ทุกคนต้องรักษาไว้แล้วมันก็พร่องไป ไม่สมความปรารถนา ไม่มีใครมีอำนาจเหนือสิ่งนั้น แต่ถ้าเราได้อริยทรัพย์ภายในของเราขึ้นมา มันจะเป็นสมบัติของเรา แล้วจะไม่มีใครเข้ามาทำลายสิ่งนี้ได้เลย แต่สิ่งนี้เราต้องแสวงหา มันจะเกิดขึ้นมาด้วยวิถีของพุทธะ วิถีแห่งพุทธะจะเกิดขึ้นมา ต้องให้มารสงบตัวลง ถ้ามันสงบตัวลง เรากำหนดพุทโธๆ เข้ามา มันจะเริ่มสงบตัวลงเข้ามา สงบตัวเข้ามา เราพยายามต่อเนื่องเข้าไป ทำให้จิตนี้สงบให้ได้ ถ้าจิตนี้สงบนี้มันจะมีความสุขมาก

สิ่งทีเป็นความสุขนี้เป็นวิถีแห่งฤทธิชีไพร สิ่งทีฤทธิชีไพร เห็นไหม เขาเคยทำใจของเขาสงบ เขาทำใจสงบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็ไปศึกษาเล่าเรียนกับเขา สิ่งนี้เป็นวิถีของฤทธิชีไพร แต่ถ้าเป็นวิถีแห่งพุทธะนี้มันจะเกิดปัญญา สิ่งทีเกิดปัญญา ปัญญา

ภายใน ปัญญาภายในจะเกิดขึ้นมันต้องย้อนกลับเข้ามาใจ สิ่งที่ย้อนกลับเข้ามาได้ มันจะต้องมีฐาน สิ่งพื้นฐานคือสัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ ใช้คำบริกรรมอย่างเดียว มันจะเป็นสมาธิเข้ามาได้เลย

ถ้าเราใช้คำบริกรรมพุทโธๆ เราตั้งใจ เราทำได้ มีขันติ มีความอดทน แล้วตั้งใจทำของเรา ความตั้งใจ เราตั้งใจแล้วเราทำของเรา กำลังใจทำได้นะ คนเราไม่มีกำลังใจทำอะไรก็ไม่ได้ แล้วพอทำอะไรขึ้นมา คนจับจดมันจะไม่ได้ผลหรอก คนเราไม่จับจด ทำหุ่่มไปทั้งชีวิต เวลากำหนดคำบริกรรมพุทโธๆ เหมือนโลกนี้ไม่มี เวลาเราคิดออกไป ความคิดมันจะพุ่งออกไปยึดสิ่งต่างๆ ทั้งหมดเลย โลกนี้มีเพราะเราไปยึดใจ

เราตายไปหรือเรามีชีวิตอยู่นี้ โลกก็เป็นแบบนี้ มันก็แปรสภาพอยู่แบบนี้ มันเป็นความจริงอันหนึ่ง จริงโดยสมมุติ เพราะสิ่งนี้มันอยู่ใต้ของกฎอนิจจังทั้งหมดเลย สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ไม่มีอะไรคงที่ มันแปรสภาพตลอดไป เราจะอยู่หรือไม่อยู่ เขาจะแปรสภาพของเขาแบบนั้นอยู่แล้ว เราถึงต้องตั้งสติของเรา โลกนี้เหมือนไม่มี ตั้งใจกำหนดพุทโธๆ ตั้งใจอย่างนั้น

ทำได้ สิ่งที่ทำไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สอนหรอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้เราทุกข์เปล่าๆ หรือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องให้เราได้ผล สิ่งที่ได้ผลมันต้องเกิดจากใจดวงนั้นใจ คนกินอาหาร ใครกินอาหาร คนนั้นก็อึดเอง นี่ก็เหมือนกัน ไม่มีใครสามารถจะแก้กิเลสแทนกันได้ มันต้องแก้จากใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้น วิถีแห่งพุทธะเกิดขึ้นมา มันจะเข้าใจตามความเป็นจริง แยกแยะกิเลสออกนะ สิ่งที่เป็นกิเลสมันเป็นเชื้อของใจ กิเลสนี้มันยึดหัวใจของสัตว์โลก มันไปเกิดหมด ปฏิสนธิวิญญาณไปเกิด จุตินิพพานเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ก็ต้องมีกิเลสตัวนี้ไปด้วย สิ่งกิเลสตัวนี้มันไปกับหัวใจตลอดไป สิ่งที่เกิดกับใจมันถึงละเอียดอ่อนใจ

นี่มาร มันยึดมันถือมัน แล้วมันยึดออกไปข้างนอก แล้วมันแสดงตัวออกมา มันฟุ้งซ่านมันทำให้เราสัตว์โลกนี้ทุกข์ยากมาก สิ่งทุกข์ยากเพราะมันไม่มีอะไรสนใจเลย จะไม่มีสิ่งใดสนใจสมความปรารถนา ตัณหาความทะยานอยาก หวังแล้วไม่เคยสมหวัง สิ่งหวังข้างนอกไม่เคยสมหวัง แล้วเรายังหวังอยู่นั้นเราจะตายเปล่า สิ่งที่ตายเปล่า เพราะมันตายแล้วมันก็ต้องหมุนเวียนไปในวัฏฏะ เราจะได้สมบัติใดๆ ติดมือเราไปเลย จะเป็นบุญกุศล นั่นก็พาเกิดพาตายเวลามันหมดบุญหมดกุศลมันก็ต้องเวียนกลับมาเกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า

การเกิดขึ้นมามันก็มีทุกชีวิตหนึ่ง ทุกขั้นนี้เป็นอริยสัจ ทุกขั้นนี้เป็นความจริง วิถีแห่งพุทธะ ต้องเข้าไปที่ทุกขั้นนั้น ทุกขั้นนี้เกิดจากที่ไหน? ทุกขั้นนี้เกิดจากเพราะความไม่เข้าใจของใจ ใจนี้มันไม่เข้าใจตามความเป็นจริง แล้วมันปรารถนาตามความเห็นของกิเลส กิเลสนี้มันมีความปรารถนาของมัน แล้วยึดมั่นถือมั่นตามของมัน แล้วต้องการสิ่งนั้น จะไม่สมความปรารถนาตลอดไปถ้าคิดตามกิเลส คิดตามมารไป

วิถีแห่งมารลองพุ่งออกไปแล้วจะไม่มีสิ่งใดเคยสมหวัง จะไม่มีความสมหวัง มีแต่เหยื่อ พอเราทุกข์ยากขนาดไหน ก็ให้เหยื่อล่อหน้อยหนึ่ง ให้ว่าเราพอใจสิ่งนั้น เราพอใจสิ่งนี้ เราแสวงหาถึงความพอใจของเราแล้วก็จะมีความสุขขณะนั้นไป สิ่งนั้นก็เป็อนิจจัง ความคิดก็เป็นอนิจจัง เพราะมันปรารถนาต้องการสิ่งที่ว่าได้มากกว่านั้น ต้องการสิ่งที่วิจิตรกว่านั้นตลอดไป มันไม่เคยพอใจกับสิ่งนั้น เพราะความเคยชิน

สิ่งที่ถ้ามันใช่บ่อยเข้า กิเลสเคยชิน กิเลสจะปฏิเสธสิ่งนั้น จะต้องการสิ่งใหม่ตลอดไป แล้วเราก็ต้องแสวงหา ต้องวิ่งตามไป เห็นใหม่ ต้องแสวงหา เราก็ต้องทุกข์ยากไปกับสิ่งที่ว่ามารมันบังคับบัญชาในหัวใจ นั่นนะถ้าเรากำหนดพุทโธฯ ขึ้นมา มันจะสงบสิ่งนั้นหนึ่ง ถ้าเราใช้ปัญญา ใช้ปัญญาใคร่ครวญของเรา นี่คือปัญญาสยบพญามารเท่านั้น ให้มารสงบตัวลง ให้เรามีโอกาสไปให้วิถีแห่งพุทธะได้เกิดขึ้น

ถ้าวิถีแห่งพุทธะเกิดขึ้นมา มันจะเกิดความสงบของเราขึ้นมาแล้วมันจะย้อนกลับ ถ้ามันจะย้อนกลับได้นะ จะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เวลาเราใคร่ครวญด้วยปัญญา จากกายภายนอก เราเห็นคนเจ็บ คนป่วย คนทนทุกข์คนยาก เวลาเห็นขึ้นมาแล้วมันก็สลดมันก็สังเวช นี่มันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา

เราคิดได้ทั้งหมด สิ่งในโลกนี้เราพิจารณาได้ทั้งหมด มันจะเป็นประโยชน์ทั้งหมด ถ้าคนมีปัญญา ปัญญาของเรามันจะเกิดประโยชน์ของเรา แต่ปัญญาสิ่งนี้คือปัญญาการทำความสงบของใจเท่านั้น ปัญญาของโลกสร้างสมสิ่งต่างๆ ก็ได้ สร้างวัตถุสิ่งใดด้วยความเป็นมหัสจรรย์ของโลก มันก็ใช้ความคิดใช้ปัญญาของเราสร้างขึ้นมา แต่เวลาเราสร้างความสงบของเรา ปัญญาอันนี้มันยังเป็นปัญญามหัสจรรย์มาก เพราะปัญญาอันนี้มันใคร่ครวญเข้ามา

เรายึดสิ่งใด เราก็ใช้ปัญญาใคร่ครวญตามไปสิ่งนั้นว่าสิ่งนั้นมันเป็นประโยชน์กับเราไหม สิ่งนั้นเป็นตามความเป็นจริงที่ใจคิดไหม ถ้ามันไม่มีใจคิด เราคิดเพื่ออะไร นี่ปัญญาของโลกจะเกิด

สภาวะแบบนั้น ถึงเป็นปัญญาอบรมสมาธิไป ถึงไม่ใช่วิถีแห่งพุทธะ มันเป็นแค่วิถีแห่งโลก วิถีชีวิตของโลกเป็นสภาวะแบบนั้น ถึงปัญญาอย่างนั้น ถึงเป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะ พิจารณาเข้ามาๆ ถ้าพิจารณาเข้ามา มารมณ์สงบตัวลง วิถีแห่งฤทธิชีไพรอง คิดได้ ถ้ามันสงบเข้ามาบ่อยครั้งเข้า เวลา มันพิจารณาสิ่งต่างๆ แล้วมันจะปล่อยวางเข้ามา

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไป เวลาปัญญาเกิดอย่างนี้ เราใคร่ครวญธรรม เราใคร่ครวญสภาวะต่างๆ ที่ใจไปยึดไปเกาะเกี่ยว นั้นเป็นสภาวะธรรม...แน่นอน เป็นสภาวะธรรม แต่สภาวะธรรมแบบโลก สภาวะธรรมแบบโลกียะไป เพราะมันเป็นสภาวะธรรมที่ปล่อยเข้ามา วิถีแห่งพุทธะมันเกิดขึ้นมา มันจะช้าแรกเข้าไปที่ใจ เพราะอะไร เพราะมันจะเข้าไปฆ่าพญามารไป

มารสงบตัวลงเพราะสมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาหารคาวรส ความสงบ สมาบัติ มันมีอยู่แล้ว สิ่งที่มีอยู่แล้ว สภาวะอย่างนี้มันมีอยู่แล้วเป็นสภาวะธรรมอันหนึ่ง แต่ธรรมของโลกเขา ธรรมของการเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะนั้น ผู้ที่ทำสมาธิได้อย่างนี้ เวลาตายไปเกิดเป็นพรหม เพราะอะไร เพราะจิตมันสงบ มันเป็นเอกัคคตารมณ์ มันเป็นขั้นหนึ่ง มันเป็นเอก มันเป็นหนึ่งเดียว

เวลาเราทำความสงบ เราใส่ใจกับความสงบ เรารักษาความสงบของเราตลอดไป เวลาดับขั้นหนึ่ง เราเข้าใจว่าเราฆ่ากิเลสแล้ว รักษาความสงบไว้ เวลาตายไป จิตมันสงบมันจะไปไหนล่ะ? มันก็ไปตามอำนาจของมัน อำนาจของบุญกุศลอันนั้น ไปตามอำนาจของวัฏฏะ ไปตามอำนาจของมารที่มันอยู่ในหัวใจนั้น โดยที่เราไม่เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นอยู่ในหัวใจของเรา เพราะเราไม่เห็นใจ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นตรงนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีวิถีแห่งพุทธะขึ้นมา ถึงจะเข้าไปใช้ปัญญาขึ้นมา ปัญญา มันจะเกิดขึ้นมันต้องมีสมาธิอันนี้เข้ามาทำให้ใจสงบ ถ้าใจสงบปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา นี้สมาธิ สมาสติ แล้วก็เกิดความคิดชอบใจ ถ้าดีริชอบ คำริในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม

ในกายของเรา เราดีริชอบขึ้นมา กายของเรา เวลาเรานั่งนานขึ้นมามันเจ็บไหม มันปวดไหม สิ่งที่เจ็บปวด มันก็เกิดขึ้นมาชั่วคราว ถ้าเราไม่สังเกต เราไม่สนใจมัน มันก็เกิดอยู่นะ สิ่งที่อยู่ในเรื่องของร่างกายมันแปรสภาพ มันเกิดอยู่ตลอดเวลา แต่เราเพลินกับสิ่งอื่น เราไม่สนใจมัน หัวใจเราคิดอย่างอื่นออกไป ความคิดของเราเกาะเกี่ยวกับอย่างอื่นมันก็ไม่เห็นสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าเรา

มีสัมมาสมาธิ เรามีสติเข้ามา เราดูสิ่งนี้ได้ สิ่งนี้มันเป็นเวทนา สิ่งที่เป็นเวทนามันเกิดดับ มันเกิดดับ ด้วยถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันเป็นสภาวะธรรม นี่วิถีแห่งพุทธะมันเข้าไปแยกได้

แต่ถ้ามันเป็นวิถีแห่งมาร เวลามันเกิดขึ้นมานี่เรายึด เพราะมันเป็นมาร มันถึงยึดสิ่งที่หัวใจ มันเห็นสภาวะภาพชัดนั้น ถ้าใจมันเกาะเกี่ยวกับความเจ็บปวด ถ้าสภาวะมารมันเกิดมา มันอยาก ให้อาย มันไม่ยอมมีความเจ็บปวดหรอก สิ่งที่เจ็บปวดเป็นทุกข์นี้เราไม่ต้องการทั้งนั้นเราอยาก ให้อาย นี่มารมันใส่ไฟไป ถ้ามารมันใส่ไฟ มันจะปวด ๒ เท่า ๓ เท่า มันจะปวดมากขึ้นเลย

เพราะมาร วิถีแห่งมาร มารมันไม่เคยให้ความสุขใคร มารไม่เคยให้ผลกับใคร มันจะให้แค่ ความเป็นโทษ เป็นโทษของมันคือว่ามันทำให้เราเจ็บปวดมากขึ้น ทำให้เราท้อถอยใจ เราไม่มี กำลังพอ เราไม่มีอำนาจวาสนา เราก็ก้มใจ เราก็กเล็ก เราก็กทำอะไรไม่ได้ เราต้องยอมแพ้ ถ้าเรานั่งต่อไป ร่างกายมันจะมีความเจ็บไข้ได้ป่วย ร่างกายเราจะพิการไป เราจะเป็นคนพิการไป เราเลิกชะ เราทำ ไม่ได้ นี่เวลามารมันให้ผล ให้ผลอย่างนั้น วิถีของมารนี่มันต่อสู้ มันต่อสู้กับวิถีแห่งพุทธะ

วิถีแห่งพุทธะมันต้องแยกออกไป เห็นไหม ความคิด จับสิ่งนี้ได้แล้วพยายามแยก ถ้าเราเจ็บ ไข้ได้ป่วย เวลามันปวดขึ้นมา เวลามันหาย มันหายไปได้อย่างไร สิ่งนี้หายไปขึ้นไปมันเป็น นามธรรม เวทนานี้เป็นนามธรรม เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป เห็นไหม ไตรลักษณ์มันแสดงตัว ตลอดไป แต่เราก็กไม่เห็นสภาวะแบบนั้น เพราะขณะที่มันปวด มันปวด ๒ เท่า ๓ เท่า เพราะเรา ตั้งใจกับความปวด นี่เพราะว่ามารมันคุมด้วยใจ มันไม่บริสุทธิ์ มันไม่สะอาด สิ่งที่มีมันไม่บริสุทธิ์ ไม่สะอาด วิถีแห่งพุทธะมันถึงก้าวเดินไปไม่สมกับมัน มันผสมไปด้วยมาร

เพราะมารมันอยู่ในหัวใจของเราด้วย เวลาเราวิปัสสนา ถ้ามารมันมีอำนาจเหนือกว่า มันจะ เป็นสภาวะอย่างนั้น สภาวะให้เจ็บมากขึ้น ให้ปวดมากขึ้น ให้ปัญญาเราสู้ไม่ได้ ปัญญาเราสู้ไม่ได้ เราก็กมีแต่ความท้อถอย มีความท้อถอย นี่มันเกิดขึ้นไม่ได้ เห็นไหม เวลาเราเกิดความสงบของใจ เราทำใจของเราสงบขึ้นมา เราสร้างความสงบของใจขึ้นมา ใจมันจะสงบ นี่เรากดมารไว้ เรากด มารไว้ เราคิดในสมาธิ เราก็กไม่ได้ชำระกิเลส

สิ่งที่ไม่ได้ชำระกิเลส กิเลสมันก็อยู่ในหัวใจของเรา แต่ขณะที่เราจะชำระกิเลสเพราะเรามี พื้นฐาน เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง เรามีประสบการณ์หนึ่ง เป็นปัจจัยจัดตั้งใน หัวใจนั้น ถ้าหัวใจสงบเราก็กรู้ว่าใจเราสงบ ใจเราฟุ้งซ่าน เราก็กรู้ว่าใจเราฟุ้งซ่าน ถ้าใจเราฟุ้งซ่านมัน

ก็ยึดมั่นสิ่งต่างๆ สิ่งที่ฟุ้งซ่านนั้นมันเป็นอารมณ์ทั้งหมด เราก็เกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้นไป นี่มันเป็น ความฟุ้งซ่านแล้วมันส่งออก มันหมุนออกไปด้วยวิถีแห่งมาร

เราสงบมันได้ มารมันสงบตัวลง มันเป็นวิถีแห่งพุทธะ เห็นไหม มันสงบตัวลง สงบตัวลง เข้ามาแล้วมันเป็นปัจจัยตัด รู้จากใจของเราขึ้นมา แล้วเราย้อนกลับนะ เราทวนกระแสเข้าไปเห็น กาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม แล้วเราแยก ถ้าเราจับ เราแยก เราพิจารณา สิ่งที่มีการพิจารณา นั้นนะ วิถีแห่งพุทธ นี่ปัญญามันเกิด เกิดตรงนี้ไง

ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนา การภาวนาของเราเนี่ย มรรคมันจะเดิน ตัวอย่างนี้ นี่ทางอันเอก ทางนี้จะเป็นทางพ้นจากกิเลส ทางนี้จะเป็นทางเข้าไปฆ่าพญามาร สิ่งที่มา รอยู่ในหัวใจมันเป็นเชื้อ นี่มารกับกิเลส มันใช้ชื่อแทนกัน สิ่งนี้มันฝังอยู่ที่ใจแล้วเราย้อนกลับ ขึ้นมาวิปัสสนามัน มันวิปัสสนาคือการเห็นตามสภาวะตามความเป็นจริง ชั้น ๕ ก็เป็นชั้น ๕ ธาตุ ๔ ก็เป็นธาตุ ๔ ตามสภาวะตามความเป็นจริงของเขา แต่เพราะความยึดว่าเป็นเรา สิ่งที่ว่ายึด เป็นเรา ถ้ายึดว่าสิ่งนี้เป็นเรา เราก็ต้องแสวงหาสิ่งต่างๆ มาปรนเปรอมันทั้งหมด สิ่งที่เราแสวงหา สิ่งต่างๆ มาปรนเปรอหัวใจ ปรนเปรอกิเลส ปรนเปรอความเห็นของเราใจ มันไม่ใช่สอยเหมือน ปัจจัย ๔

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ลากสักการะมหาศาลเลย ท่านก็ใช้ของ ท่านสภาวะแบบนั้น แล้วทำกุศลออกไป เจ้อจานออกไปจากภายนอก สิ่งต่างๆ เป็นออกไป ไม่มียึด ใจ ลากสักการะไม่สามารถฆ่าผู้ที่มีปัญญาหรือ ลากสักการะจะฆ่าผู้ที่ว่าโมฆะใจ ผู้ที่ไม่มี ความเห็น ผู้ที่ไม่มี สิ่งนี้จะฆ่าสิ่งนั้นแล้วยึด เห็นไหม นี่เราไม่มีสิ่งนั้น เราก็ปรารถนา เราก็พยายาม แสวงหาสิ่งนั้น เรายึดออกไปสิ่งนั้น นั่นนะ นั่นเป็นเรื่องของมาร มันพุ่งออกไป

แต่ถ้าเราย้อนกลับเข้ามาสิ่งต่างๆ เราย้อนกลับเข้ามาจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม แล้ว แยกออก แยกคือการใคร่ครวญให้มันเป็นตามความเป็นจริงของมัน มันเป็นความจริงอยู่แล้ว เป็น ความจริงของเราอยู่แล้ว แต่เพราะเราไม่เห็นใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้น มาแล้ววางธรรมไว้ ๒,๕๐๐ กว่าปี ความจริงมันประกาศตลอดไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าบอกว่ามันไม่ใช่เรา กายนี้ก็ไม่ใช่เรา สิ่งต่างๆ นี้ก็ไม่ใช่เรา แต่มันได้มาด้วยอำนาจของกรรม

สิ่งที่มีอำนาจของกรรมมันอาศัยกันอยู่ชั่วคราว แล้วเรามีความตั้งใจ เราเอาสิ่งนี้มา ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรามีความประพฤติปฏิบัติ นั่นคือคนมีอำนาจวาสนา สิ่งที่มีอำนาจวาสนา เรา

ใคร่ครวญเข้ามา แล้วเราเห็นสถานะตามความเป็นจริงของเราขึ้นมาจากภายใน นั่นนะ กิเลสมันอยู่ที่ใจดวงนั้น แล้วใจดวงนั้นมีปัญญาใคร่ครวญตามความเป็นจริงจากใจดวงนั้น นั่นนะ มันเริ่มชำระกัน

สิ่งที่มันชำระกัน มันชำระแรกเข้าไปในหัวใจ เพราะหัวใจเรามีคบอด หัวใจเราไม่เข้าใจตามความเป็นจริงนั้น มันหลงตามกิเลส กิเลสมันยึดสิ่งนั้นว่าเป็นมัน ถ้ามันยึดว่าสิ่งนั้นเป็นมัน มันก็ทำสถานะสิ่งนั้น ยึดสิ่งนั้นแล้วหลงสิ่งนั้นเข้าไป ถ้าปัญญามันทันเข้ามานี้มันจะเริ่มมีพลังงานใจ มันจะเริ่มปล่อยนะ มันจะเริ่มปล่อยวาง ปล่อยสิ่งต่างๆ ไว้ตามความเป็นจริงของเขา จิตนี้ไปเกาะเกี่ยว ไปยึดมันถือมัน เพราะสิ่งใด ยึดมันถือมันเพราะมันไม่เข้าใจ พอมันเข้าใจ มันก็ปล่อยวางเข้ามาๆ นี่ปัญญา ปัญญาสิ่งนี้เกิดขึ้นมาจากเราวิเคราะห์นะ เราวิเคราะห์ เราค้นคว้า

ขั้นของปัญญา ปัญหานี้ไม่มีรูปแบบ ปัญญาของใครก็แล้วแต่ ใช้ปัญญาของเราหมุนออกไป มันจะเกิดขึ้นมาโดยเป็นปัจจุบัน ถ้ามันเป็นเรายึดมันถือมัน เรายึดของครูบาอาจารย์มา มันเป็นสัญญา สิ่งที่เป็นสัญญา เราพยายามใคร่ครวญเปรียบเทียบไป สิ่งที่เปรียบเทียบไป มันเป็นสัญญาไปก่อน แล้วถ้ามันเกิดเป็นปัญญาเป็นปัจจุบัน มันจะปล่อย ถ้าเป็นปัจจุบันมันปล่อยได้ ปล่อยเข้ามา ปล่อยเข้ามา ปล่อยสิ่งนั้นเข้ามานะ พอปล่อยเข้ามา พอปล่อย มันจะมีความสุข

สิ่งที่เป็นความสุข ไม่ใช่สุขจากฤทธิซีไพรณะ สุขจากการเราใคร่ครวญตามความเป็นจริง แต่มารมันไม่ตาย นี่มันยึดนะ ถ้ามารมันไม่ตาย มันจะว่าสิ่งนี้มันเป็นสถานะเหมือนใจ เราพิจารณาแล้ว เราปล่อยวางแล้ว จะทำอีก มันไม่ทำอีก เราปล่อย สิ่งนี้เสื่อมได้นะ ถ้าเราใช้ปัญญาแล้วมันก็ยังเสื่อมได้อยู่ ถ้าเราเสื่อมได้นี้เราจะเสียโอกาสของเรามาก เราถึงต้องพยายามทำความสงบของใจเข้ามา มันจะปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวางไป แล้วเราจับต้องสิ่งใดได้ เรายังเห็นสถานะของกายได้ เราต้องวิปัสสนาต่อไป

การวิปัสสนานี้หมั่นคราดหมั่นไถ การทำซ้ำแล้วซ้ำเล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ในการประพฤติปฏิบัติ เราเข้าใจว่าเราทำเห็นสภาวะธรรมมีความสุขนั้น พอมันสุขแล้ว เราพอใจแล้ว เราจะเสวยสุขนั้น นั่นนะ สุขอันนั้นมันแปรสภาพได้ สุขอันนี้มันสุขโดยเวทนา สิ่งที่เวทนา เห็นไหม เพราะจิตมันรับรู้ จิตมันรับต่างๆ แล้วมารมันซุกอยู่ในนั้น ถ้าเราวิปัสสนาซ้ำเข้าไปๆ มันจะเกิดความปล่อยวางถึงที่สุดแล้ว กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันจะทำลายกัน

สิ่งที่ทำลายกัน มันไม่เป็นที่ว่าเป็นสุขในเวทนาหรือ เพราะชั้นมันขาดออกไป จิตมันจะปล่อยวางเข้ามา มันมีความเห็นตามความเป็นจริง ปล่อยวางเข้ามา อันนี้เป็นอกุปปิธรรม สิ่งนี้จะไม่เสื่อมลง สิ่งที่ดี สิ่งที่ดีใจเจริญแล้วเสื่อมๆ มันอยู่ระหว่างก้าวเดิน สัพเพ ธมมา อนตฺตา สภาวธรรมมันเป็นอนัตตา สิ่งที่เป็นอนัตตานี้เราต้องสร้างขึ้น มา สมาธิก็เป็นอนัตตา ปัญญาดีก็เป็นอนัตตา สิ่งที่เป็นอนัตตานี้มันไม่เห็นตัวมันเอง แต่เราจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม แล้ววิปัสสนาด้วยวิถีแห่งพุทธะไป

วิถีแห่งพุทธะมันแยกสิ่งนี้ ปล่อยวางสิ่งนี้เข้ามา นี่มันปล่อยวางเข้ามา มันเป็นความจริงใจ เป็นอกุปปิธรรม จิตนี้จะเป็นตามธรรมชาติของมัน สิ่งนี้ ธรรมจากใจดวงนั้นจะมีความสุขมาก สุขจากการประพฤติปฏิบัติ มันจะเป็นเครื่องเยียวยาใจ เป็นเครื่องให้ใจก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินต่อไป จากความลึกลับของกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสนะ มารมันอยู่ในหัวใจมาก สิ่งที่อยู่ในหัวใจ แล้วมันก็ออกมาหาเหยื่อ จับความรู้สึกใจ เป็นทาง เป็นช่องทางออกมา ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ

สิ่งที่เป็นทางใจ ใจมันเป็นสิ่งที่เป็นอวิชชาอยู่แล้ว ทำไมมันถึงว่าทางใจล่ะ? เพราะใจมันค้นคว้า ใจมันปรุงแต่ง สิ่งที่ปรุงแต่งอยู่ในใจ เราปิดตาหมด เราปิดหูปิดตาทั้งหมด เรานั่งอยู่เฉยๆ มันก็คิด มันก็ปรุงแต่งของมัน สิ่งของมันปรุงแต่ง ปรุงแต่งตามความพอใจของกิเลส กิเลสมันพอใจสิ่งใด มันก็ต้องปรุงแต่งไปตามอำนาจอย่างนั้น นี่ก็เหมือนกัน มันก็ปรุงแต่งตามสภาวธรรมไป สิ่งที่เป็นสภาวธรรมจะเป็นสภาวะแบบนั้นๆ นี่เป็นการคาดการณ์ ถ้าการคาดการณ์ อันนั้นมันเป็นเรื่องของกิเลสคาดการณ์ ถ้าคาดการณ์ไป เราเชื่อสิ่งนั้น เราจะติดสิ่งนั้น เราถึงต้องทำความเข้าใจ

สิ่งที่เป็นความสงบของใจ สภาวธรรมใคร่ครวญนั้น ใคร่ครวญให้มันเป็นปัญญาอบรม สมาธิให้มันสงบเข้ามา เพื่อจะยกขึ้นให้เข้าไปเห็นกายภายใน กายนอก ภายใน กายในกาย ชั้นนอก ชั้นใน ชั้นในชั้นใน สิ่งนี้มันละเอียดเข้าไป มารมันยึดเป็นเปาะๆ ออกมา แล้วเราชำระเข้าไปเป็นชั้นเข้าไป สิ่งนี้ชั้นนี้เราปล่อยวางได้ แต่ชั้นในมันก็ยังยึดอยู่ ทุกข์อันละเอียด สุขอันละเอียด อยู่ภายใน สิ่งที่อยู่ภายในนั้นคือมารมันใช้สิ่งนี้ออกมา

เราก็ต้องย้อนกลับ ย้อนกลับเข้าไปทำสมาธิแล้วย้อนกลับเข้าไป นี่ย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับนั้นเป็นกระแสของใจ ถ้าใจมันเคลื่อนไหว มันทำงานได้ มันก้าวเดินได้ เพราะเราฝึกฝน

เราก้าวเดินออกไป เราทวนกระแสเข้าไปจับมาร มารมันอยู่กับธาตุขันธ์ ถ้าเราจะเห็นมาร เราต้องเห็นธาตุขันธ์ของเรา ถ้าเห็นธาตุของเรา เราวิเคราะห์สิ่งนั้น เราแยกแยะสิ่งนี้ ขันธ์เป็นสภาวะตามความเป็นจริง รูปเป็นรูป เวทนาเป็นเวทนา สัญญาเป็นสัญญา สังขารเป็นสังขาร มันปรุงมันแต่งของมันอย่างนั้น มันยึดมันของมัน มันปรุงแต่งของมันตามสภาวะของมัน ธรรมชาติของมันทำงานอย่างนั้น มันเป็นความจริงอันหนึ่ง ความจริงอย่างนี้ มันออกไปเป็นงานของมัน เป็นกระแสของมัน ในการทำงานของมัน แต่ความคิดของใจ ใจมันก็ยึดของมัน ยึดว่าอันนี้เป็นเราไง มันมีอุปาทานยึดมันถือมันสิ่งนี้ ถ้ามันยึดมันถือมันสิ่งนี้มันก็เป็นกิเลสขึ้นมา สิ่งที่เป็นกิเลสขึ้นมา มารมันก็ยึดมัน สิ่งนี้มันก็ล่อหลอกเราไป นี่ปัญญามันเทียบเคียงเข้ามา นี่เป็นสัญญา

แล้วถ้าเห็นสภาวะตามความเป็นจริงจับต้องสิ่งนี้ได้ นะ ถ้าเราพิจารณากายนะ ปัญญามันพอ มันจะเป็นสภาวะของมัน นี่ให้ตั้งไว้ แล้วให้มันแปรสภาพไป สิ่งที่แปรสภาพ มันคืนตัวมันนะ น้ำนี่ระเหยไป ไฟนี่จางออกไป ดินกลายเป็นดิน สิ่งนี้มันจะคืนสภาวะเดิมของมันถ้ากำลังมันพอ ถ้ากำลังไม่พอ เราก็ต้องกลับมาทำความสงบของใจ ใช้คาบบริกรรมก็ได้ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ สิ่งนี้ต้องก้าวเดินตลอดไป ถ้ามีสมถกรรมฐาน คือมีพื้นฐานของใจ ใจนี้เป็นพื้นฐานแล้วมันจะยกขึ้นเป็นงานได้ ถ้าใจของเราไม่มีพื้นฐาน มันเป็นสัญญาทั้งหมด

สิ่งที่เป็นสัญญา อย่างมากมันก็เป็นจินตมยปัญญา จินตนาการไปทั้งหมดว่าจากสภาวะเป็นแบบนั้น มันไม่เป็นตามความเป็นจริง นี่วิถีแห่งพุทธะมันต้องเป็นความจริงของมัน ถ้าเป็นความจริงของมัน มารมันสงบตัวลง แล้วเราจะต้องทำลายมันให้ได้ ถ้าเราทำลายให้ได้ ใช้ปัญญาใคร่ครวญออกไป กายกับจิตมันจะแยกออกโดยสภาวะตามความเป็นจริง

สิ่งนี้มันเป็นจริงอยู่แล้ว เป็นจริงของมัน แต่มันต้องใช้ปัญญาของเราเองเข้าไปใคร่ครวญมันถึงจะเห็นสภาวะความเป็นจริงอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมไว้ในพระไตรปิฎก สภาวะเป็นอย่างไรเลย เวลาจิตมันปล่อยวาง มันจะปล่อยวางเว้งว่างเข้ามาทั้งหมด สิ่งนี้มันจะปล่อยวางเข้ามา นั่นเป็นสภาวะธรรม แต่ถ้าเราศึกษามา แล้วเราจำของเรา เราก็คิดของเราอย่างนั้น แล้วก็ว่าง ว่างแน่นอน เพราะใจนี้เป็นนามธรรม กิเลสนี้มันอยู่ในความว่างนั้น ว่างขนาดไหน มันก็มีกิเลสเจือจางอยู่สิ่งนั้นตลอดไป

สิ่งที่เป็นเชื้อ เป็นมาร มันก็ซุกอยู่ในหัวใจของเรา เราปฏิบัติธรรม ปฏิบัติธรรมให้กิเลสมันหัวเราะเยาะด้วยนะ มันหัวเราะเยาะว่าเราต้องอยู่ในอำนาจของมัน มันสร้างสภาวะให้เรา

ใคร่ครวญแล้วมันก็ให้เราติดอยู่ในสภาวะแบบนั้น เราก็หลงอยู่อย่างนั้น นี่จะหลงติดในความว่างนั้น ความว่างนั้นเป็นความสุขมาก มีความสุขมาก...สุขสิ สุขเพราะมันปล่อยกิเลสมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา แต่ทุกข์อันละเอียดเราจะไม่เห็นมันเลย ถ้าเราไม่สามารถเจาะเข้าไปเห็นมัน มันจะสงบตัวลง

การค้นคว้า การค้นหากิเลสมันถึงเป็นงานส่วนหนึ่งใด สิ่งที่เป็นงานส่วนหนึ่งจะเกิดขึ้นมาในความว่าง เราพยายามทำความเข้าใจของมันก็เป็นงานอันหนึ่ง เป็นความทุกข์อันหนึ่งนะ ต้องตั้งสติ ถ้าเราไม่ทำมันก็คลายตัวออกมา พอมันคลายตัวออกมาเราก็รับรู้สิ่งต่างๆ ตามสภาวะตามความเป็นจริง ต้องมากระทบ ในฝ่ายตรงข้ามใด ในสิ่งต่างๆ มันก็เกาะเกี่ยวไป

กามโอชะ สิ่งนี้เป็นกามโอชะ ถ้าเราเห็นสภาวะสิ่งนี้มันเกาะเกี่ยวมันยึดของมันออกไป แต่ถ้าเราย้อนกลับเข้ามา สิ่งใดไปยึดละ คนตายแล้วเขาไม่มีความรู้สึก สิ่งนั้นจะมีขนาดไหนเขาก็ไม่มีความรู้สึก แต่ทำไมหัวใจของเรามันอยู่ในร่างกาย มันเกาะเกี่ยวสิ่งนั้นแล้วมันยึดสิ่งนั้นละ มันยึดสิ่งนั้นเพราะว่าอะไร เพราะมันมีกามกิเลสอยู่ในหัวใจใจ

สิ่งที่มีกามกิเลสอยู่ในหัวใจเราต้องย้อนกลับเข้าไปหาสิ่งที่มันยึดมันถือมัน ถ้ามันย้อนกลับไปถึงที่ใจมันจะไปเห็นกิเลสในหัวใจ ถ้ามันย้อนกลับสิ่งนี้ไม่ได้มันจะไม่มีการทำ ก็มันว่างใจ ว่างถ้ามีสติ แต่เวลาเราไปกระทบกับเขา เราเองเราไปยึดมันถือมันเขา เราไปสร้างอารมณ์ของเราขึ้นมา แล้วเรายึดสิ่งใดเรายังไม่รู้ตัวเลยนะ ใจถ้ามันกิเลสครอบงำมันจะไม่รู้ตัวมันเองเลย

แต่ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมามันจะย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามามันจะเห็นสิ่งนี้ขึ้นมา มันจะแปลกประหลาดมาก มันจะเป็นอสุภะ สิ่งที่เป็นอสุภะนะ ความสกปรกโสภณของใจ ใจนี้เวลามันเกิดตายๆ การเกิดตายมันตกผลึกนะ การตกผลึก จริตนิสัย อานาชาตนา สิ่งต่างๆ มันตกผลึกในหัวใจ กามราคะมันก็ตกผลึกอยู่ในหัวใจ สิ่งนี้มันตกผลึกอยู่ในหัวใจ มันถึงค้นคว้าสิ่งนี้ได้ยากใจ เวลาน้ำ สิ่งที่นอนตะกอนอยู่ในน้ำ มันสงบตัวลง ถ้ามันขยับมันก็ขุ่น นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจับสิ่งนี้ได้ มันแสดงตัวมัน มันจะขุ่นในหัวใจนะ

ใจนี้เป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะอยู่ในหัวใจนี้มหาศาลเลย สิ่งที่มีมหาศาลมันแสดงตัวออกมา มันจะแสดงตัวออกมา นี่วิถีแห่งมารมันจะต่อต้าน มันจะสร้างความพลิกแพลงของมัน มันเป็นความจอมปลอมนะ มันจะสร้างสถานะหลอกลวงนะ หลอกลวงใจดวงนี้ว่าสิ่งนี้เราเข้าใจแล้ว

สิ่งนี้เราปล่อยวางแล้ว สิ่งนี้เป็นความว่างแล้ว...ปัญญาเทียมๆ อย่างนี้มันก็เกิดได้ เพราะมันเกิดจากมารค้ำยไ้ มันไม่เป็นวิถีแห่งพุทธะ

ถ้าวิถีแห่งพุทธะ ปัญญาอย่างนี้มันจะใคร่ครวญออกไปว่ามันเป็นความเคยชินของใจ สิ่งที่เป็นความเคยชินของใจนี้มันเป็นที่ตกตะกอนอยู่ในใจ เราต้องจับสิ่งนี้แยกออกมานะ ว่าขั้นอันละเอียด ความเวทนา เวทนาอย่างไร ความสุขความทุกข์ของใจ สิ่งที่มีมันยึดมั่นในหัวใจมันยึดสิ่งนี้ไว้ แล้วมันก็พอใจในรสชาติของมันไง สิ่งที่ว่าป็นรสชาติของมัน “รสของธรรมชาติซึ่งรสทั้งปวง” ถ้าปัญญาญาณมันใคร่ครวญ วิถีของพุทธะมันจะเข้าไป

ปัญญาของการปล่อยวาง ปัญญาของการเห็นโทษ เห็นไหม เรามีเงินของเรา ถ้ามันเป็นเงินเทียม เป็นแบงก์ปลอม เราใช้ของเรา มันก็ไปใช้เฉพาะของมัน แต่ถ้าเรามีแบงก์จริง แบงก์ของเราเป็นแบงก์ที่บริสุทธิ์ เราจะอ่อนใจกว่าไหม นี่ก็เหมือนกัน ความจริงของพุทธะ ความจริงของใจ มันมีปัญหา มันใคร่ครวญ แต่ความจอมปลอมของมาร มันสร้างสถานะของมันขึ้นมา ให้เห็นว่าเป็นความเข้าใจใจ เป็นความเข้าใจ เป็นความปล่อยวาง

มันจะปล่อยวางขนาดไหนให้มันปล่อยวางของมันไป แต่ถ้ามันเกิดขึ้น มันจับต้องสิ่งใดได้ เราต่อสู้มันเพราะอะไร เพราะมารมันมีอำนาจมากกว่า มารมันมีพลังงานเหนือกว่า สิ่งเหนือกว่าของมัน มันแสดงตัวของมันนะ ทั้งๆ ที่ว่าเราไปจับกิเลสได้ เราจับขั้นอันละเอียดได้ สิ่งที่เป็นขั้นอันละเอียด อสุภะอยู่ตรงนี้ เราจับตรงนี้ได้ แล้วเราใคร่ครวญมัน เรากำลังใช้ปัญญายู่ นะ ปัญญาของเราใคร่ครวญออกไปๆ แต่ปัญญาของเรากำลังมันสู้ฝ่ายมารไม่ได้ มันก็สร้างกระแสสร้างความเหมือน สร้างภาพต่างๆ ให้เราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นการปล่อยวาง สิ่งนี้เป็นการปล่อยวาง เพราะมันเป็นความละเอียดลึกซึ้งไง

เราเคยปล่อยวางจากภายนอก ปล่อยวางภายนอกภายในเข้ามา เราคิดว่าสภาวะการปล่อยวางมันต้องเป็นแบบนั้น เราก็พยายามต่อสู้เพื่อจะให้มันปล่อยวาง พอมันจะปล่อยวาง ปัญญามันก้าวเดินขึ้นไป มันต่อสู้กัน สิ่งที่ต้องสู้คือวิปัสสนา นี่ก็อภิวามยปัญญา สิ่งที่เป็นอภิวามยปัญญามันจะไม่มีในตำรา ในตำราเราศึกษามา เราใคร่ครวญ เราใช้ขั้นของเรา เราใช้สังขาร เราใช้ความคิด คิดปรุงขึ้นมามันจะเป็นปัญญาของมันออกไป แล้วเทียบเคียง แต่เวลามันเป็นปัญญาในปัจจุบัน มันเกิดขึ้นจากการภาวนา ไม่เกิดขึ้นจากตัวตนของเรา ถ้ามีตัวตนของเรา นั่นเป็นฝ่ายมาร

เราทำความสงบของใจ ใจมันจะปล่อยวาง วางเข้ามาแล้วปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา มันจะหมุนออกไป ด้วยภาวนามยปัญญา สิ่งนี้มันเป็นวิถีแห่งพุทธะไง

ปัญญาอย่างนี้มันจะใคร่ครวญ มันจะแยกออกว่าขั้นนี้อันละเอียด มันสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้ง มันรวมตัวขึ้นมา มันก็เป็นอารมณ์ขึ้นมา เกิดขึ้นมาเป็นกาม เป็นความพอใจของมันขึ้นมา สิ่งที่เป็นความพอใจขึ้นมา เราทิ้งมาเป็นขั้นเป็นตอน ทำไมเราทิ้งสิ่งนี้ได้ สิ่งที่เราเคยปล่อยวางมาเป็นขั้น มันจะปล่อยวางได้ สิ่งนี้ทำไมเราปล่อยวางไม่ได้ เพราะเราไม่เข้าใจว่านี่มันเป็นโทษใจ เราเข้าใจว่าความคิดของเรา ปัญญาของเรามันเป็นปัญญาไง มันเป็นความว่าง มันปล่อยวางเข้ามาเป็นความว่าง

ความว่างอันนั้นคือตัวมัน ความคิดอันละเอียดนั้นคือตัวมัน สิ่งที่เป็นตัวมัน เพราะสิ่งนี้มันพอใจสิ่งนี้ มันถึงเคลื่อนออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ ถ้ามันย้อนกลับเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา มันเข้ามาแล้วมันก็จะขาดใจ มันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา จนถึงที่สุดมันต้องทำลายตัวเองขาดออกไป ขั้นอันละเอียดมันจะทำลายออกไปจากหัวใจนะ หัวใจจะปล่อยวางเว้งว่างไปหมดเลย เพราะมันไม่ใช่ขั้นแล้ว นั่นคือตัวพุทธะไง

ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เห็นไหม ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ว่าสิ่งนี้จะเป็นผลของวิถีแห่งพุทธะไง ตัวมันต่างหากมันเป็นพญามาร สิ่งที่เป็นพญามารมันปล่อยสิ่งต่างๆ เข้ามา มันปล่อยสิ่งต่างๆ เข้ามา แต่มันไม่ปล่อยตัวมันเอง มันจะฝักซุ่มสิ่งนี้เข้าไปบ่อยครั้งเข้า จนกว่ามันจะปล่อยวางสิ่งต่างๆ เศษส่วนที่มันปล่อยวางเข้ามา จนทั้งหมดใจ ปล่อยวางเข้ามา มันก็เป็นความว่างมาก แล้วเราจะติดอยู่ในความว่างนั้น

เพราะสิ่งที่เป็นวิถีแห่งพุทธะ ตัวนี้มันเป็นตัวทำลายเขา แล้วจะให้มันทำลายตัวมันเอง มันจะเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เราจะทำลายตัวเราเอง เราจะไม่ทำหรอก เราจะทำลายเปลือกของเราเข้ามา ทำลายสิ่งที่เราพอทำลายได้ เพราะปัญญามันเกิดขึ้น สิ่งที่เป็นปัญญามันเกิดขึ้น มันทำลายสิ่งที่เปื้อนๆ เข้ามา พอถึงตัวเองนี้มันสงวนไว้ มันสงวนตัวมันเองไว้ มันรักษาตัวมันเองไว้ ว่าสิ่งนี้คือผล สิ่งนี้คือเป้าหมายที่เราประพฤติปฏิบัติ นี่พุทธะเข้ามาเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันเป็นผู้ตื่นอยู่ มันเบิกบานอยู่

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส”

ตัวนี้คือตัวจิตเดิมแท้ใจ สิ่งที่ว่าจิตเดิมแท้ๆ นี้คือจิตปฏิสนธิ สิ่งที่มีมันปล่อยชั้นออกมา มันปล่อยชั้น เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีชั้น เพราะมีกาย มีชั้น เราถึงได้ฝึกซ้อมเข้ามา เพราะกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้ออกไปปรับรูปร่างนอก แล้วมันก็ยึดสิ่งนั้นต่างๆ แล้วเราปล่อยวางเข้ามา เราใช้ปัญญาใคร่ครวญเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามาแล้ว จนถึงตัวมันเองมันก็ไปนอนจมอยู่นั่นใจ

ในการคิดของคนในระหว่างประพฤติกปฏิบัติ มันจะคิดอย่างนั้น เพราะเราไม่เคยทำ ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติอยู่นี้ต้องยอมรับว่าเรามีกิเลส เราถึงต้องประพฤติกปฏิบัติเพื่อจะชำระกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสในหัวใจของเรามันมีอยู่ มันถึงสร้างภาพสร้างต่างๆ ให้เราเข้าใจตามความเป็นจริงของกิเลสแต่ไม่เป็นความจริงของธรรม เราก็เชื่อมั่นไปๆ จนกว่าวันหนึ่งเรามีความสงสัยในตัวมันเองว่าสิ่งนี้มันคืออะไร สิ่งนี้มันเศร้าหมอง สิ่งนี้มันฟ่องไส มันเป็นสุขอันละเอียด เป็นทุกข์อันละเอียด ทุกข์อันละเอียดคือความอาลัยอาวรณ์ใจ สิ่งที่อาลัยอาวรณ์ในตัวมันเอง มันไม่สะอาดบริสุทธิ์ เพราะมันอาลัยอาวรณ์ มันมีสิ่งนั้นอยู่ มันมีพลังงานอยู่ตัวนี้ เราถึงต้องย้อนกลับ

นี่วิถีแห่งพุทธะอันละเอียด อรหัตตมรรคเข้าไปจับสิ่งนี้ได้ มันจะจับตัวมันเองได้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันต้องทำลาย ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ทำลายจิตปฏิสนธิตัวนี้ให้ได้ ถ้าจิตปฏิสนธิตัวนี้ทำลายได้ ตัวนี้เป็นตัวภาสวะ ตัวนี้เป็นตัวภพ สิ่งที่เป็นตัวภพตัวชาติ นี้ฐานของความคิด มารมันอยู่ตรงนี้ใจ แล้วมันก็ก้าวเดินครอบคลุมไปในวัฏฏะ ในโลกธาตุนี้กว้างขวางขนาดไหนก็แล้วแต่ จิตดวงนี้เคยเกิดเคยตายมากับโลก สิ่งต่างๆ ในโลกนี้จะกว้างขวางขนาดไหน จิตดวงนี้เคยไปสัมผัสมาทั้งหมด มันถึงเอาสิ่งนี้มาจับสมไว้ตรงนี้ใจ

ถ้าจับสมนี้ นี้คือตัวภาสวะ คือตัวภพอันใหญ่ แล้วเราทำลายตัวภพอันนี้ออกไป จิตนี้จะเว้งว่างไปหมดเลย สิ่งที่ว่าเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันจะเบิกบานไปไหน สิ่งกับผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานนี้มันเป็นสมมุติทั้งหมด มันเป็นสิ่งที่เป็นฐาน ฐานที่จิตนี้อยู่ตรงนี้แล้วออกไปปรับรู้อะไรต่างๆ เราทำลายสิ่งนี้ทั้งหมด เห็นไหม มันจะเป็นความว่างไหม? มันเป็นความว่างโดยเรากล่าวว่าเป็นความว่าง แต่ความเป็นจริงของมันคือมันเป็นตัวธรรมใจ

สิ่งที่เป็นธรรมทั้งหมด วิถีแห่งพุทธะเกิดขึ้นมาจากปัญญาภายใน วิถีแห่งพุทธะจะเกิดขึ้นมาเพราะเราใช้ปัญญาก้าวเดิน ปัญญาของวิถีแห่งพุทธะนี้คือปัญญาการใคร่ครวญกิเลส การชำระกิเลส ไม่ใช่ปัญญาแบบเราศึกษาเล่าเรียน ปัญญาเราศึกษาเล่าเรียนนี้เป็นปัญญาทางโลก มันเหมือนกับทางโลกเขาศึกษาเล่าเรียนกันทางวิชาการ สิ่งที่ว่าวิชาการนี้เราศึกษาขึ้นมา มันศึกษาขึ้นมา

จากความคิดนะ เราจะจบปริญญาเอกเราต้องทำวิทยานิพนธ์ อันนี้ก็ป็นปัญญาของเรา เพราะเราต้องค้นคว้าเราต้องทำสิ่งเปรียบเทียบขึ้นมา เราต้องสร้างเรื่องของเราขึ้นมา แล้วเราทำสิ่งนั้น เราค้นคว้าสิ่งนั้นจนจบ นั้นมันไม่มีในตำราเหมือนกัน

สิ่งนั้นก็ไม่มีในตำราหรอก เพราะเราสร้างของเรา เราต้องเขียนของเราขึ้นมาเป็นวิทยานิพนธ์ของเรา นั้นมันป็นวิทยานิพนธ์ แต่มันเป็นการคิดขึ้นมาในชั้นใจ ความคิดขึ้นมาในกรอบของความคิด กรอบของมารใจ มารมันคิดสิ่งนั้น มันป็นความเห็นสิ่งนั้น มันถึงป็นปัญญาของโลก มันถึงป็นโลกียปัญญา

โลกุตตรปัญญาป็นปัญญาของโลกุตตรจะพ้นจากโลก โลกุตตรธรรม ธรรมเหนือโลก ธรรมพ้นจากโลก สิ่งที่จะพ้นจากโลกต้องเกิดขึ้นมาจากสภาวะตามความเป็นจริงของธรรมดวงนั้น

ทางโลกเขาบอกว่าการศึกษาคต้องให้เด็กคิดป็น เด็กทำป็น ไม่ให้เด็กท่องจำ สิ่งทีเด็กท่องจำคือสิ่งเราท่องจำของเราขึ้นมา แต่มันก็ต้องมีพื้นฐาน พื้นฐานการศึกษา เห็นไหม เกสา โลมานขา ทันทตา ตโจ ท่องจำมาทั้งนั้นละ สิ่งทีท่องจำมา แต่เราไปเจอสภาวะความเป็นจริงทีว่าเห็นเกสา โลมานขา ทันทตา ตโจ จากภายในแล้วเราวิเคราะห์วิจัย นั้นมันป็นปัญญาของเรา สิ่งนั้นมันเกิดเกิดจากทีว่าคิดป็นทำป็น คิดป็นทำป็นคือความเห็นจากภายในของใจ เกิดขึ้นมาจริงๆ เห็นตามความเป็นจริง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ธรรมมีมหาศาล ในพระไตรปิฎกนีไบไม้ในกำมือ สิ่งทีใจรู้นี้ยังมีอีกมหาศาลเลย ทีว่าเหมือนกับไบไม้ในป่า สิ่งทีในป่า มีความป็นไปอีกมหาศาล ใจมันจะรู้ไปมหาศาล นีก็เหมือนกัน ถ้าเราจะรู้ของเรา เรารู้สภาวะธรรมของเราขึ้นมา เราจะเห็นไปหมด ใจนี้มันจะเห็นความเกิดความตายนะ ชั้นธอันละเอียดทำให้เกิดในกามภพ มันจะเห็นการเกิดในกามภพ เห็นเหตุ เหตุนี้เพราะมีขันธ มีความยึดอันนี้มันถึงไปเกิดในกามภพ สิ่งทีเกิดในกามภพเพราะมันมีกรรม มันมีเหตุมีปัจจัย มีตัณหาความทะยานอยาก มีเรื่องสิ่งนี้อยู่ แล้วเราวิปัสสนาขึ้นมา เวลามันปล่อยวาง มันตัดขันธออกไป ตัดขันธออกไปไม่เกิดในกามภพ เห็นไหม สภาวะใจนั้นมันจะรู้ตามความเป็นจริงอย่างนั้น นีเห็น รู้เห็นตามความเป็นจริง

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านีป็นส่วนหนึ่ง แต่ธรรมในหัวใจดวงนั้นมันจะเห็นสภาวะความเป็นจริงว่าเหตุป็นแบบนี้ ถ้าเราทำลายเหตุอันนี้อยู่ไปจากใจแล้วมันจะไปเกิด

บนกามภพอีกใหม่ เห็นใหม่ ไม่เกิดกามภพส่วนหนึ่ง รูปภพ อรูปภพ ถ้าเราทำลายตรงนี้แล้วเราจะไปเกิดในพรหม ๕ ชั้นแล้วมันจะสุกไป มันจะเจริญงอกงามไป จนกว่ามันจะพลิกออกไป จนสิ้นสุดออกไป

แต่ถ้าเราทำลายละ ทำลายตรงนี้ไป หมายถึงว่าทำลายตัวจิตใจ ทำลายตัวจิตปฏิสนธิ สิ่งที่เกิดปฏิสนธิ ทำลายตัวนี้ขึ้นมา นี่ก็คือสภาวะธรรมเห็นตามความเป็นจริง แล้วมันจะสงฆ์ธรรมไปไหน แล้วมันจะเห็นสภาวะตามความเป็นจริงมากมายมหาศาลจากใจดวงนั้นมหาศาล แล้วใจมันก็เข้าใจตามความเป็นจริง แล้วมันวางไว้ทั้งหมดไป

เห็นใหม่ สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะธรรมนี้เป็นอนัตตาทั้งหมด สิ่งต่างๆ นี้เราใคร่ครวญขึ้นมา เราสร้างขึ้นมาจนเป็นวิถีแห่งพุทธะ เป็นปัญญาเข้ามา แล้วพอมันทำลายไปแล้ว จิตดวงนี้พ้นออกไปจากอนัตตา พ้อพ้นออกไปจากอนัตตา พ้นออกไปจากความเป็นจริงของมันระหว่างที่ว่ามันทำลายตัวมันกันเองอยู่ที่นี่ มันต้องเป็นวิถีแห่งพุทธะที่บริสุทธิ์ใจ สิ่งที่มันจะบริสุทธิ์เพราะปัญญามันใคร่ครวญเป็นมัชฌิมาปฏิปทามันถึงบริสุทธิ์ แต่ขณะที่เราใช้ปัญญาใคร่ครวญไปนี้มารมันต่อต้าน วิถีแห่งมารมันต่อต้าน สิ่งที่มันต่อต้าน มันก็พยายามบิดเบือนให้ตามความเห็นของกิเลส สิ่งก็ตามความเห็นของกิเลสมันก็เห็นไม่ตามความเป็นจริง

โลกนี้มันเป็นความจริงของมันอยู่อย่างนี้ทั้งหมดเลย แต่เพราะกิเลสของใจของสัตว์โลกนี้ต้องการเปลี่ยนแปลง ต้องการสะสม ต้องการให้สมความปรารถนาของมันทั้งหมดเลย สิ่งที่ต้องการตามความปรารถนาต้องการเบี่ยงเบน ต้องการให้เราพอใจของเรา สิ่งนั้นเป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด สิ่งที่เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด มันถึงไม่สมความปรารถนา มันถึงให้ผลเป็นทุกข์กับใจดวงนั้นทุกดวง แต่ถ้าปัญญามันใคร่ครวญตัดออกไปสิ่งต่างๆ ตัดออกไปตามความเป็นจริงของเขา มันจริง เห็นใหม่

พอใจไม่มีกิเลสมันก็เป็นความจริง ใจดวงนี้ ธรรมอันนี้ เป็นความจริงทั้งหมด จริงที่สุดส่วนพอจริงที่สุดส่วน ทุกอย่างมันก็จริงตามสภาวะของมัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา ชันธ ๕ นั้นยังสร้างประโยชน์มาตลอด สิ่งนี้เป็นความจริงของเขา ไม่ต้องการบิดเบือน ไม่ต้องการชักใยเคลื่อนไปให้สมกับความปรารถนา

เวลาท่านจะไปปรินิพพาน “อาณนฺท์ ตักน้ำมาเถิด เรากระหายเหลือเกิน เราอยากดื่มน้ำนั้น เพื่อบรรเทาความกระหายของธาตุขันธ์นั้น” ธาตุขันธ์มันต้องการสิ่งใดก็ให้มันสภาวะแบบนั้น แต่

ใจก็จริงของใจใจ ใจไม่เดือดร้อน ไม่เดือดร้อนหรือกร ร่างกายมันต้องการ แต่หัวใจมันเป็นความจริงของใจดวงนั้น จะไม่มีความเดือดร้อนอย่างนั้นเลย แต่เป็นเหมือนกับคนที่ว่ามีปัญหา คนผู้ใหญ่ ฐู๋ง ฐู๋ง ว่าถ้ากินน้ำเข้าไป เราฉันทน้ำเข้าไป น้ำนั้นมันก็ทำให้ความกระหายลดน้อยลง ก็รู้ตามความเป็นจริงเท่านั้น

มันเป็นสิ่งที่ว่า สิ่งที่เราต้องการก็ให้เราต้องการไปตามความเป็นจริง มันถึงไม่ต้องการซักให้สิ่งต่างๆ ให้หัวใจมันไปบิดเบือนกับสิ่งนั้น มันถึงว่าไม่มีทุกข์ในหัวใจ ถ้าไม่มีทุกข์ในหัวใจ มันก็เป็นความสุขมาก แล้วไม่ใช่สุขแบบที่เราคาดเราหมาย สิ่งที่เราคาดเราหมายมันเป็นสุขเวทนา ทุกขเวทนา เพราะมันมีสิ่งกระทบ แต่อันนั้นมันเป็นใจเป็นธรรมล้วนๆ ไม่มีสิ่งอะไรไปกระทบสิ่งนั้นได้ เพราะมันไม่มีตัวภพ มันไม่มีสถานะ ไม่มีเหตุใดๆ ทั้งสิ้นที่ไปกระทบสิ่งนั้นได้ มันถึงเป็นความจริงที่สุดส่วน แล้วโลกนี้ก็เลยเป็นความจริงไปโดยเห็นตามความเป็นจริง

แต่โลกเป็นความจริงโดยอนิจจัง ัง โดยวัฏฏะ วัฏฏะแปรสภาพตลอด โลกนี้เปลี่ยนแปลง โลกนี้เคลื่อนไปตลอดไป สมัยก่อนนั้น โลกนี้คนก็ไม่มากมายขนาดนี้ มีความเป็นอยู่สะดวกสบายมากกว่านี้ เดียวนี้คนมากขึ้น การแก่งแย่งกันมากขึ้น นี่มันเป็นอำนาจวาสนา คนเกิดมามีอำนาจวาสนาของแต่ละคน เกิดในสถานะไหน เกิดในกาลเวลาไหน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราจะต้องตายต้องเกิด เราต้องตายต้องเกิดแน่นอน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติด้วยวิถีแห่งมาร มารนี้จะอยู่ในหัวใจแล้วจะทำให้เราบิดเบือนไปตลอด แต่ถ้าเรามีความเข้มแข็ง เรามีความตั้งใจ เราต้องทำได้ กิเลส เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนคนมีกิเลส ชำระคนมีกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สอนผู้สิ้นกิเลสหรือ เพราะผู้ที่สิ้นกิเลสไม่ต้องไปสอนเขา เขารู้ตามความเป็นจริงของเขา เพราะใจของเขาประพฤติปฏิบัติมา แล้วเขาจะสิ้นกิเลสได้ เขาต้องฆ่ากิเลสของเขามาเป็นขั้นเป็นตอน

ต้องฆ่าณะ กิเลสนี้ต้องตายไปจากใจ ตั้งแต่ลูกแต่หลาน จนถึงเจ้าวัฏจักร ปุ่ยาตายายของกิเลสก็ต้องตายไปจากใจ ด้วยอำนาจของธรรม ธรรมนี้มีอำนาจมาก อำนาจควบคุมจุดศูนย์กลางของวัฏฏะคือหัวใจของสัตว์โลก เพราะหัวใจของสัตว์โลกหมุนไปในวัฏฏะนั้น แล้วพอทำลายจุดศูนย์กลางของวัฏฏะ วัฏฏะนั้นจะเป็นเรื่องของสมมุติ เรื่องของวัฏฏะตามความเป็นจริงอันนั้น แต่ใจดวงนี้พ้นจากวัฏฏะไป เพราะจะไม่หมุนตามวัฏฏะนั้น

อำนาจของอวิชาใจ อำนาจของอวิชาคือผู้ไม่รู้ เพราะไม่รู้ถึงหมุนไปในวิญญะ นี่เป็นวิชาล้วนๆ สิ่งที่เป็นวิชา เป็นความเข้าใจตามความเป็นจริง มันจะพาใจดวงนั้นหมุนไปไหน มันจะไม่พาใจดวงนั้นหมุนไปเลย มันถึงพ่นออกไปจากวิญญะ เห็นใหม่ รูปภพ อรูปภพ พ่นออกไป

สิ่งนั้นเวลาในรูปภพ อรูปภพ ในสังโยชน์ รูปราคะ อรูปราคะ ความคิดของมัน มันคิดกันไปอย่างนั้น แต่ถ้าเราทำลายถึงรูปราคะ อรูปราคะ รูป อรูป ความว่าง ความเป็นหนึ่งของใจ ถ้าใจมันเป็นหนึ่ง จิตนี้เป็นอนัตตา

จิตนี้เป็นอัตตา เพราะมีการรับรู้ นั่นคือตัวอัตตา สิ่งในตัวอัตตา มันปล่อยสิ่งต่างๆ เข้ามาทั้งหมดเลย โลกนี้ว่างหมด แต่ใจดวงนี้ไม่ว่าง เพราะเป็นอัตตานุทิฎฐิ โลกนี้ว่างหมดเลย เราพิจารณาต่างๆ โลกนี้ว่างเข้ามาหมด สุดท้ายแล้วเราต้องทำลายสิ่งที่เห็นว่าโลกนี้ว่างไป นี่ต้องถอนอัตตานุทิฎฐิจากจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนี้ถอนอัตตานุทิฎฐิออกไปจากใจ ว่างทั้งจากภายนอก ว่างทั้งจากภายใน ภายในก็ว่าง ภายนอกก็ว่าง มันไม่เกาะเกี่ยวกัน มันสัมพันธ์กันไม่ได้อีกเลย เก้อๆ เงินๆ อยู่อย่างนั้น

ถึงว่า สุข ทุกข์ ไม่เสวย สิ่งนี้เสวยไม่ได้เพราะไม่มีตัวฐานให้เสวย แต่ถ้าเป็นโลกเขา มันมีฐาน ตัวฐานนั้นเป็นตัวเสวย เสวยสุขเสวยทุกข์ออกไปข้างนอก มันตัวฐานคือตัวสภาสวะ สิ่งที่มีสภาสวะมันก็เป็นฐานแล้วเสวยออกไปข้างนอก ยึดออกไปต่างๆ แต่เวลามันพ่นออกไปมันไม่มีฐานไม่ต้องเสวย ถึงไม่สะเทือนใจดวงนั้น

นี่วิถีแห่งพุทธะ ทำลายตัวมันเอง ตัวพุทธะก็ต้องทำลาย ทำลายตัวนั้น ถ้าไม่ทำลายตัวพุทธะ จะไม่เห็นผู้รู้ จะไม่เห็นสภาสวะ จะไม่เห็นตัวภพ ถ้าไม่เห็นตัวภพมันก็ยังอยู่ในอำนาจของภพ ภพนั้นจะต้องทำให้ใจดวงนั้นหมุนเวียนตายเวียนเกิดตามอำนาจของมัน แต่ถ้าทำลายดวงนี้หมด หมดสิ้น สิ้นจากกิเลส สิ้นจากความเป็นไปนะ นี่วิถีแห่งพุทธะ เอวัง